

G E H E I M

VERGADERING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR VAN DE NEDERLANDSE VREDESRAAD
OP 3 NOVEMBER 1960

S a m e n v a t t i n g

De bijeenkomst van het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vredesraad op 3 november 1960 te Amsterdam werd bijgewoond door de Fransman Fernand VIGNE, secretaris van de Wereldvredesraad.

Deze deelde mede, dat de Wereldvredesraad twee internationale vredesconferenties wil beleggen, t.w. één voor "het Oosten" en één voor "het Westen". De Wereldvredesraad acht deze twee-deling nodig om misverstand tussen de gekleurde en de blanke volkeren te voorkomen.

Naar aanleiding van de besluiten van het jongste Labourcongres in Engeland zal de Nederlandse Vredesraad onderzoeken of het zin heeft één of meer leden van de Britse TUC in Nederland lezingen te laten houden voor leden van Nederlandse vakorganisaties en politieke partijen, met name het NVV en de PSP.

De Nederlandse Vredesraad zal de hulp inroepen van het Comité Stopzetting Atoomprouven en van het Verbond van Wetenschappelijke Onderzoekers teneinde beter inzicht te verkrijgen in het doel en de betekenis van het ultracentrifuge project van Prof. Dr. Ir. J. KISTEMAKER. Aan de Nederlandse regering zal verzocht worden daarover opening van zaken te geven.

G E H E I M

G E H E I M

VERGADERING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR VAN DE NEDERLANDSE VREDESRAAD
OP 3 NOVEMBER 1960

Op 3 november 1960 kwam het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vredesraad (NVR) te Amsterdam bijeen. De agenda voor deze vergadering vermeldde twee onderwerpen, t.w. 1) bespreking van het onlangs gehouden congres van de Labourparty in Engeland en 2) het "geval Kistemaker".

De zitting werd bijgewoond door de Fransman Fernand VIGNE, secretaris van de Wereldvredesraad en een der voornaamste functionarissen van het Internationale Instituut voor de Vrede te Wenen, dat in feite optreedt als het permanente secretariaat van de Wereldvredesraad.

VIGNE was uit Oslo gekomen, waar hij gesproken had voor circa 150 personen uit diverse vredesgroeperingen in Noorwegen, Zweden, Denemarken en IJsland over de noodzaak tot stopzetting van alle nucleaire proefnemingen, de opheffing van buitenlandse, militaire bases in Scandinavië en de wijze, waarop men dit zou kunnen verwezenlijken. Het gesprek was daar nog niet beëindigd en VIGNE stelde zich voor eind november- begin december 1960 nog eens naar Scandinavië terug te gaan om verdere besprekingen te voeren over het doel en het wezen van de Wereldvredesraad.

De in Oslo gevoerde besprekingen waren volgens VIGNE na uitvoerige discussies uitgemond in het volgende besluit: .

- 1) Bij de UNO zal er op worden aangedrongen alle staatshoofden bijeen te roepen voor het houden van een vredesconferentie. Indien dit niet zou gelukken, of indien sommige staatshoofden van deelname zouden worden uitgesloten, zou
- 2) de Wereldvredesraad een vredesconferentie van alle volkeren bijeenroepen.

(Dit is in feite hetzelfde als waartoe de Wereldvredesraad zelf reeds tijdens zijn zitting van 9-11 juli jl. in Stockholm besloot. Indien VIGNE's relaas de feitelijke resultaten van de beraadslagingen in Oslo juist weergeeft hebben de communistische vredesstrijders daar blijkbaar enige vorderingen gemaakt. Er is echter nog wel aanleiding tot twijfel over de eensgezindheid van die vre-

G E H E I M - 2 - .

G E H E I M

desgroepen, daar VIGNE immers nog terug zal gaan om het gesprek voort te zetten).

Over de genoemde vredesconferentie van alle volkeren maakte VIGNE overigens nog enige interessante opmerkingen. Het is, volgens hem, een niet te ontkennen feit, dat er tussen de blanke en de gekleurde volken nog altijd misverstanden bestaan. De belangen van de gekleurde volken liggen geheel anders dan die van de blanken. Er worden aan beide kanten fouten gemaakt. Over het algemeen, zo stelde VIGNE, zijn de gekleurde volken buitengewoon gevoelig, misschien zelfs overgevoelig voor alles wat door de blanken wordt gedaan of voorgesteld. Hoewel de schuld zeker niet alleen bij de blanke volken ligt moet men met de gegeven situatie toch rekening houden.

De Wereldvredesraad is dan ook van oordeel, dat het beter is twee conferenties te beleggen, één voor het "Oosten" en één voor het "Westen", zulks teneinde misverstanden te voorkomen. Voor de "oostelijke" conferentie noemde hij India het aangewezen land voor de samenkoms, daar b.v. Indonesië voor de Nederlanders minder prettig zou zijn. Ook zijn meerdere bezwaren aan te voeren tegen het houden van een dergelijke conferentie in China, aldus VIGNE.

De "westelijke" conferentie zal mogelijk in Warschau plaatsvinden, daar VIGNE bespeurd had, dat de Europese vredesraden deze stad prefereren boven b.v. Berlijn of Wenen.

De Fransman adviseerde het Algemeen Bestuur van de NVR bij de voorbereiding van deze conferentie vooral de vakbeweging in te schakelen. Onder de arbeiders leeft de vredesgedachte sterk, doch de vakbewegingen blijken dit streven niet te coördineren. In dit verband roemde hij het optreden van de TUC in Engeland; elders moet dit voorbeeld worden nagevolgd. VIGNE zou gaarne zien, dat grote aantallen arbeiders als gedelegeerden naar de vredesconferentie zouden worden gezonden.

Na de voordracht van Fernand VIGNE besprak het Algemeen Bestuur de resultaten van het Labourcongres. Ten behoeve van de NVR heeft F. van SANTEN (10-11-1919), vermoedelijk lid van het Amsterdamse vredescomité, over dit onderwerp besprekingen gevoerd in Engeland met vertegenwoordigers van het Britse vredescomité en enige functionarissen

G E H E I M - 3 -

GEHEIM

van de TUC.

Op grond van zijn mededelingen besloot het Algemeen Bestuur een "neutrale" conferentie te beleggen van personen uit Nederlandse vakorganisaties om te onderzoeken of het zin heeft één of meer leden van de TUC uit te nodigen in Nederland een lezing te komen houden. Over de opzet van deze conferentie ontstond wat verschil van inzicht, daar sommigen liever een bespreking van intellectuelen zouden zien, anderen deze bijeenkomst openlijk van de NVR wilden doen uitgaan. Deze opvattingen werden echter weerlegd; de "vrede is vooral een zaak van de arbeiders" en de NVR staat teveel bekend als communistische organisatie, zodat de leden van het NVV, onder wie men ook gegadigden wil zoeken, daardoor zouden worden afgeschrikt.

Leden van het Algemeen Bestuur, die mogelijk een "neutraal" aanbevelingscomité zullen vormen, zullen proberen belangstellenden te vinden onder aanhangers van de PSP, het NVV en andere groeperingen.

Men stelt zich voor de conferentie medio januari 1961 te houden. (De belangstelling van het Algemeen Bestuur voor het Labourcongres is niet een spontane reactie van de vredesbeweging alleen. De leiding van de CPN ziet de Britse besluiten als een grote overwinning van de "vredeskrachten" en heeft verscheidene besprekingen gewijd aan de vraag, hoe men in Nederland een soortgelijk resultaat zou kunnen bereiken. De communisten zien de NVR als een geschikt instrument om een anti-atoombom-beweging op brede basis in Nederland op gang te brengen, wegens het specifieke karakter van deze organisatie. Ook de communistische vakbeweging (Centrum) zal echter worden ingeschakeld, evenals de verschillende onderdelen van het partij-apparaat zelf).

Tot slot gaf Prof. MINNAERT, hoogleraar te Utrecht en lid van het Algemeen Bestuur van de NVR, een uiteenzetting over het ultracentrifuge project van Prof. Dr. Ir. J. KISTEMAKER te Amsterdam. Door de communistische pers is dit onderzoek aangegrepen als een gelegenheid om in het kader van de propaganda tegen de Westduitse herbewapening een felle campagne te ontketenen tegen de medewerking, die daaraan van Nederlandse zijde zou worden gegeven (zie ook het rapport nr. 559.560 dd. 2-11-1960).

GEHEIM - 4 -

G E H E I M

Prof. MINNAERT hield over dit onderwerp en over de persoon van Prof. KISTEMAKER een opvallend gematigd betoog. Hij verklaarde, dat de antecedenten van Prof. KISTEMAKER niet zeer fraai zijn, maar "ook KISTEMAKER is een mens en dus is het mogelijk, dat zijn politieke inzichten veranderd zijn". Denkbaar is ook, dat de onderzoekingen zullen bijdragen tot het welzijn van alle landen en volken. De vraag is alleen hoe zulk een vinding wordt aangewend. Los van de dagbladpublicaties (i.c. De Waarheid) had spreker bezwaren tegen twee omstandigheden, t.w. de door Amerika opgedragen geheimhouding over de resultaten van het onderzoek en de samenwerking van Prof. KISTEMAKER met de Westduitse militairen. Spreker achtte het ook kwalijk, dat Prof. KISTEMAKER geen protest aantekent tegen de ingebrachte beschuldigingen. Hij spoorde echter aan tot voorzichtigheid, zolang niet alle feiten bekend geworden zijn.

Zijn betoog ontmoette nogal wat critiek in het Algemeen Bestuur, in het bijzonder van enige communistische functionarissen. Niettemin besloot de vergadering aan het Comité Stopzetting Atoomprouven en het Verbond van Wetenschappelijke Onderzoekers het verzoek te richten zo mogelijk precies na te gaan wat er in het FOM-instituut aan de hand is. Namens de NVR zullen enige hoogleraren persoonlijk worden benaderd (waarschijnlijk o.m. Prof. Dr. H.A. TOLHOEK en Prof. Dr. W.F. WERTHEIM).

De NVR zal ook aan de Nederlandse regering vragen opening van zaken te geven betreffende het onderzoek aan de Kruislaan te Amsterdam.

29 november 1960

G E H E I M